

УДК 343.11

БУРЛАКА О.В.

ПОВНОВАЖЕННЯ СЛІДЧОГО СУДДІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЙОГО ПРАВОВОГО СТАТУСУ

Здійснено дослідження теоретичних і практичних проблем реалізації слідчим суддею повноважень у кримінальному провадженні. Окреслено особливості законодавчої регламентації діяльності слідчого судді як суб'єкта реалізації функцій судового контролю. Розроблено авторське тлумачення правового статусу слідчого судді, визначено місце повноважень у системі елементів його правового статусу.

Ключові слова: *слідчий суддя, кримінальне провадження, правовий статус, повноваження, судовий контроль, рішення.*

Исследованы теоретические и практические проблемы реализации следственным судьей полномочий в уголовном судопроизводстве. Определены особенности законодательной регламентации деятельности следственного судьи как субъекта реализации функции судебного контроля. Разработано авторское толкование правового статуса следственного судьи, определено место полномочий в системе элементов его правового статуса.

Ключевые слова: *следственный судья, уголовное судопроизводство, правовой статус, полномочия, судебный контроль, решение.*

The research of theoretical and practical problems of the investigating judge's powers in criminal proceedings was carried out. The peculiarities of the legislative regulation of the investigator's activity as a subject of the judicial control function's activity are outlined. Author's interpretation of the legal status of an investigating judge is developed, the place of authority in the system of elements of his legal status is determined.

Key words: *investigating judge, criminal proceedings, legal status, powers, judicial control, decisions.*

Вступ. Функціонування ефективної та якісної судової системи з метою гарантування громадянам на національному рівні високих стандартів справедливого судочинства – це обов'язок кожної держави.

На сьогодні, коли перед суспільством і державою постало невідкладне завдання розбудови правової держави, задекларованої в ст. 1 Конституції України [1], не втратили своєї актуальності питання оновлення чинного законодавства, надання йому реального, а не декларативного характеру. Вирішенню цієї проблеми значною мірою сприяють теоретичні розроблення й надбання, які у свою чергу набувають нових імпульсів у законодавстві. Це також стосується проблем правового статусу слідчого судді. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПКУ) визначає слідчого суддю як суб'єкта, який під час досудового розслідування вирішує питання, пов'язані з обмеженням конституційних прав і свобод осіб, та розглядає скарги на рішення, дії чи бездіяльність у кримінальному процесі.

За різними напрямками вказаної теми існує чимала кількість зарубіжних і вітчизняних літературних джерел. Окремі питання правового статусу, повноважень слідчого судді, його місця й ролі в кримінальному процесі розглядалися у працях таких учених, як Ю.П. Аленін, І.В. Гловюк, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевий, В.Г. Дрозд, Т.Г. Ільева, О.В. Капліна, Л.М. Лобойко, М.А. Маркуш, Г.Ф. Остафійчук, М.А. Погорецький, В.О. Попелюшко, Д.П. Письменний, І.В. Рогатюк, Н.П. Сиза, Ю.В. Скрипіна, О.Ю. Татаров, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц, В.І. Чорнобук, О.Г. Шило, М.Є. Шумило. Проте стверджувати, що запропонована тема досліджена повністю, не можна, оскільки всі наукові розробки з окресленої проблеми не вичерпують її зміст.

Постановка завдання. У статті ставимо за мету визначити сутність і зміст повноважень слідчого судді як елемента його правового статусу.

© БУРЛАКА О.В. – суддя (Солом'янський районний суд м. Кієва)

Результати дослідження. Етимологічно слово «статус» означає правове становище (сукупність прав та обов'язків) фізичної або юридичної особи [2, с. 626]. У найзагальнішому вигляді правовий статус визначається як юридично закріплене положення особи в державі й суспільстві [3, с. 29].

Узагальнивши визначення правового статусу, можна дійти висновку, що зазвичай під ним розуміють регламентоване нормами права існуюче становище суб'єкта в певній системі, яке залежить від структури, прав, завдань і відповідальності. На нашу думку, базовими елементами правового статусу слідчого судді є такі явища: 1) суб'єктивні права й особисті свободи; 2) правосуб'єктність; 3) обов'язки; 4) гарантії діяльності слідчого судді; 5) відповідальність. Варто більш детально дослідити «складники» правового статусу, визначені вище.

Законодавчо визначено, що слідчий суддя – це суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення в порядку, передбаченому КПКУ, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, а у випадку, передбаченому ст. 247 КПКУ, – слідчий суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя [4]. Отже, за своїм статусом слідчий суддя є суддею місцевого чи апеляційного суду [5].

Відповідно до ч. ч. 5–8 ст. 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» слідчі судді (суддя), які здійснюють повноваження із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні в порядку, визначеному процесуальним законом, обираються із числа суддів місцевого загального суду. Кількість слідчих суддів визначається окремо для кожного суду зборами суддів цього суду. Слідчі судді (суддя) обираються зборами суддів цього суду за пропозицією голови суду або за пропозицією будь-якого судді цього суду, якщо пропозиція голови суду не була підтримана, на строк не більше 3 років і можуть бути переобрані повторно. До обрання слідчого судді відповідного суду його повноваження здійснює найстарший за віком суддя цього суду. Слідчий суддя не звільняється від виконання обов'язків судді першої інстанції, проте здійснення ним повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні враховується під час розподілу судових справ та має пріоритетне значення [5].

Також п. 18 перехідних положень КПКУ встановлює, що не пізніше 3 місяців із дня опублікування цього кодексу в місцевих загальних судах проводяться збори суддів із метою обрання слідчих суддів у порядку, встановленому Законом України «Про судоустрій і статус суддів». У разі, якщо в зазначений строк слідчого суддю не було обрано, його повноваження, передбачені цим кодексом, виконує найстарший за віком суддя цього суду до дня обрання слідчого судді [4].

Варто зазначити, що чинне законодавство не містить визначення терміна «повноваження слідчого судді», що призводить до відсутності єдиного підходу до його розуміння. З огляду на викладене вивчення вказаного питання варто розпочати з визначення етимології поняття «процесуальні повноваження слідчого судді». Так, у тлумачних словниках слово «повноваження» визначається як «право, надане кому-небудь для здійснення чогось» [6, с. 814].

У теорії й практиці кримінального процесу поряд із терміном «повноваження» використовуються такі поняття, як «уповноважені органи», «компетенція», «предмет відання», «компетентність», що використовуються переважно як рівнозначні.

Слідчого суддю як суб'єкта кримінального процесу наділено кримінально-процесуальною компетенцією. Єдиної позиції щодо визначення сутності цього терміна серед учених немає, що зумовлено складністю самого поняття та різнобічністю елементів, які його характеризують. Так, І.В. Єна зазначає, що владні повноваження є складовим елементом компетенції та перебувають у нерозривному зв'язку з іншими її елементами – функціями й предметом відання [7, с. 48]. П.М. Любченко виділяє владні повноваження як елемент компетенції та зазначає, що це забезпечена законом вимога вповноваженого суб'єкта певної поведінки й дій, звернена до фізичних і юридичних осіб, це вид та міра впливу на учасника правових відносин із метою задоволення його законного інтересу, досягнення певного соціально корисного результату [8, с. 55].

Із цього приводу слушно зауважував Л.М. Лобойко, який визначив структурні елементи кримінальної процесуальної компетенції: 1) кримінально-процесуальну функцію (кримінальне переслідування, захист, правосуддя); 2) предмет відання (слідчість, підсудність); 3) владні повноваження (гарантована законом міра прийняття процесуальних рішень та здійснення процесуальних дій) [9, с. 5]. Отже, термін «компетенція» є більш широким порівняно з терміном «повноваження», оскільки останній належить до його структурних елементів.

Варто погодитись із думкою С.О. Пшенічко, що під час визначення повноважень слідчого судді необхідно виходити з таких основних характеристик цього правового явища: 1) нерозривної єдності прав та обов'язків; 2) спрямованості на реалізацію кримінально-процесуальної функції й завдань відповідного суб'єкта; 3) обов'язковості здійснення у випадках, передбачених законом; 4) публічно-владного характеру; 5) наявності розсуду під час реалізації у випадках і в межах, регламентованих законом; 6) процесуальної форми реалізації повноважень; 7) процесуальних дій та процесуальних рішень як способів реалізації повноважень; 8) реалізації повноважень у межах кримінально-процесуальних відносин [10, с. 110].

О.М. Солоненко також звертає увагу на те, що в законодавстві і в юридичній літературі досить часто вживають термін «повноваження» замість термінів «права» та «обов'язки», розуміючи права як категорію, що дає можливість вибору під час розв'язання конкретного питання, а обов'язки – як такі, що жорстко регламентують дії [11, с. 127]. Отже, основними елементами компетенції є права (повноваження) та обов'язки.

На нашу думку, поняття «повноваження» включає одночасно права й обов'язки. Практично кожне право слідчого судді є його обов'язком, оскільки для забезпечення інтересів громадян і держави він наділений обов'язком реалізовувати свої права. Не підлягає сумніву, що повноваження слідчого судді мають державно-владний характер, оскільки вони надаються державою, спираються на її авторитет, а в необхідних випадках і забезпечуються державним примусом. Водночас їх реалізація можлива тільки в системі процесуальних відносин, поза ними немає ні правосуддя, ні самого суду [12, с. 110]. Із цього постає специфіка цих повноважень, яка полягає в тому, що вони є спеціальними владними та зумовлюються особливим об'єктом правовідносин – конституційними правами й свободами людини і громадянина. Цей різновид правовідносин охоплює ті норми права, реалізація яких неможлива без попередньої, часом вирішальної участі уповноважених органів держави, на які покладено завдання сприяння реалізації суб'єктивних прав громадян [13, с. 69].

Висновок про владно-розпорядчу спрямованість повноважень означеного суб'єкта може бути зроблений на підставі того, що за допомогою цих повноважень слідчий суддя здійснює судовий контроль. І навпаки, через необхідність здійснення судового контролю повноваження слідчого судді в досудовому розслідуванні набувають владно-розпорядчого характеру. Доходимо висновку, що владні повноваження є складовим елементом кримінальної процесуальної компетенції. Вказані кримінально-процесуальні категорії тісно пов'язані та співвідносяться між собою як одиничне й загальне.

Таким чином, на основі загальнотеоретичного визначення терміна «повноваження» можна визначити повноваження слідчого судді як взаємопов'язану систему прав та обов'язків, що мають владний характер, спрямовані на забезпечення реалізації прав і законних інтересів особи в досудовому провадженні та здійснюються у формах і в порядку, передбаченому КПКУ з метою вирішення завдань кримінального провадження.

КПКУ у п. 18 ст. 3 визначив спрямованість діяльності слідчого судді як «здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні», тим самим підтримавши найбільш поширену в кримінально-процесуальній доктрині наукову позицію про функціональну спрямованість діяльності суду (судді) у досудовому провадженні. Однак, як слушно зазначає І.В. Гловюк, повноваження слідчого судді виходять за межі здійснення судового контролю, а функціональна спрямованість його діяльності, враховуючи наявні в нього повноваження, не є монофункціональною [14, с. 91].

Відповідно, повноваження слідчого судді в кримінальному провадженні, згідно з КПКУ, науковець класифікує за предметним критерієм на такі групи:

- 1) дозвільні повноваження (пов'язані з вирішенням питань про проведення слідчих дій, які обмежують конституційні права особи);
- 2) повноваження із забезпечення законності та обґрунтованості застосування заходів кримінально-процесуального примусу;
- 3) повноваження зі здійснення судового контролю;
- 4) повноваження із забезпечення доказів у кримінальному провадженні;
- 5) допоміжні повноваження;
- 6) повноваження, пов'язані з міжнародним співробітництвом під час кримінального провадження [14, с. 92].

Характерною рисою повноважень слідчого судді є те, що реалізовані вони можуть бути лише в досудовому провадженні, тобто з моменту внесення відомостей про кримінальне право-

порушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і до моменту закриття кримінального провадження або до моменту направлення до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Варто зауважити, що відповідно до ч. 3 ст. 26 КПКУ слідчий суддя в кримінальному провадженні вирішує лише ті питання, що винесені на його розгляд сторонами та віднесені до його повноважень КПКУ. Зокрема, слідчий суддя наділений такими правами:

– правом заборонити застосування технічних засобів під час проведення окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, або стосуються інтимного життя особи, про що поставляється вмотивована ухвала (п. 11 ч. 3 ст. 42 КПКУ);

– для забезпечення виконання сторонами кримінального провадження вимог розумного строку має право встановлювати процесуальні строки в межах граничного строку, передбаченого КПКУ, з урахуванням обставин, встановлених під час відповідного кримінального провадження (ч. 1 ст. 114 КПКУ);

– під час досудового розслідування за власною ініціативою або за клопотанням слідчого, прокурора, підозрюваного, його захисника, потерпілого, його представника має право здійснити судовий виклик певної особи, якщо встановить наявність достатніх підстав вважати, що така особа може дати показання, які мають значення для кримінального провадження, або її участь у процесуальній дії є обов'язковою (ч. 1 ст. 134 КПКУ);

– під час розгляду клопотання про тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою має право заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом (ч. 4 ст. 151 КПКУ);

– за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою має право заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про відсторонення від посади (ч. 3 ст. 156 КПКУ);

– під час постановлення ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, враховуючи підстави й обставини, передбачені ст. ст. 177 та 178 КПКУ, має право не визначити розмір застави в кримінальному провадженні щодо злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування, щодо злочину, який спричинив загибель людини, щодо особи, стосовно якої в цьому провадженні вже обирався запобіжний захід у вигляді застави, проте був порушений нею (ч. 4 ст. 183 КПКУ);

– слідчий суддя суду, у межах територіальної юрисдикції якого перебуває особа, яка тримається під вартою, має право постановити ухвалу, якою зобов'язати будь-який орган державної влади чи службу особу забезпечити додержання прав такої особи (ч. 1 ст. 206 КПКУ) тощо.

Реалізуючи свої повноваження, слідчий суддя приймає конкретні процесуальні рішення, яким притаманні всі ознаки державно-владних актів. Такі повноваження слідчого судді поширюються на учасників кримінального провадження, щодо яких необхідно провести відповідні процесуальні дії, та є обов'язковими для виконання. Рішення слідчого судді мають обов'язковий характер для відповідних учасників. Зокрема, до виключної компетенції слідчого судді належить його право приймати такі рішення:

1) про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, таких як привід (ч. 2 ст. 140 КПКУ), накладення грошового стягнення (ч. 1 ст. 146 КПКУ), тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом (ч. 2 ст. 148 КПКУ), відсторонення від посади (ч. 2 ст. 154 КПКУ), тимчасовий доступ до речей і документів (ч. 1 ст. 160 КПКУ), арешт майна (ч. 2 ст. 170 КПКУ);

2) про застосування запобіжних заходів, затримання особи (ч. 4 ст. 176, ч. 1 ст. 207 КПКУ);

3) про проведення слідчих (розшукових) дій, таких як допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні (ст. 225 КПКУ), здійснення допиту в режимі відеоконференції згідно зі ст. 225 КПКУ (ч. 2 ст. 232 КПКУ), здійснення обшуку (ч. 2 ст. 234 КПКУ), здійснення огляду житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 237 КПКУ), отримання зразків для експертизи (ст. 245 КПКУ);

4) про проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ч. 2 ст. 246 КПКУ);

5) про застосування тимчасового арешту (ч. 3 ст. 583 КПКУ), екстрадиційного арешту (ч. 1 ст. 584 КПКУ), затвердження згоди особи на видачу з України (ч. 3 ст. 588 КПКУ);

б) про відвід прокурора, слідчого, захисника, представника, спеціаліста, перекладача, експерта, секретаря судового засідання (ч. 2 ст. 81 КПКУ);

7) про розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування (§ 1 глави 26 КПКУ).

З огляду на предмет дослідження варто звернути увагу також на так звані «делеговані» повноваження, необхідність реалізації яких може бути викликана об'єктивними чинниками (наприклад, у разі неможливості належного функціонування окремих судів). Так, відповідно до ст. 162 проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус судів» та інших законодавчих актів щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів» у разі неможливості належного функціонування окремих судів унаслідок проведення антитерористичної операції, введення воєнного чи надзвичайного стану для здійснення судового контролю на відповідній території за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні може відряджатися слідчий суддя іншого суду за його згодою або в разі його мобілізації відповідно до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Слідчий суддя здійснює свої повноваження на території, визначеній у розпорядженні Голови Вищого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, незалежно від територіальної підсудності справ суду, де він працює [15].

У межах, визначених кримінальним процесуальним законом, слідчий суддя уповноважений на прийняття відповідного рішення, найбільш доцільного в конкретній ситуації. При цьому суддя керується не тільки вимогами закону, а й своїм внутрішнім переконанням. Так, відповідно до ст. 94 КПКУ слідчий суддя за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінює кожний доказ із позиції належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з позиції достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення [4].

При цьому Р.І. Тракало зазначає, що рішення слідчого судді мають відповідати не лише процесуальній формі, а й бути зрозумілими та переконливими для сторін кримінального провадження. Таким чином, вони мають бути обґрунтованими й вмотивованими. У зв'язку із цим в ухвалі слідчого судді можуть бути наведені факти, які суддя вважає встановленими, і доводи, що пояснюють причини, за яких не прийнято до уваги доводи іншої сторони, або чому докази визнано достовірними чи недостовірними [16, с. 46].

Кримінальне процесуальне законодавство визначає низку обов'язків слідчого судді, до яких, зокрема, належать такі:

– забезпечення проведення досудового розслідування в розумні строки в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції (ч. 2 ст. 28 КПКУ);

– складання процесуальних документів державною мовою, забезпечення учасникам кримінального провадження, які не володіють чи недостатньо володіють державною мовою, права давати показання, заявляти клопотання та подавати скарги, виступати в суді рідною чи іншою мовою, якою вони володіють (ч. ч. 1, 3 ст. 29 КПКУ);

– оцінка обставин, що враховуються під час обрання запобіжного заходу (ч. 1 ст. 178 КПКУ);

– роз'яснення прав підозрюваному, який прибув або доставлений для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу (ч. 2 ст. 193 КПКУ);

– розгляд клопотань про продовження строку тримання під вартою до закінчення строку дії попередньої ухвали згідно з правилами, передбаченими для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу (ч. 4 ст. 199 КПКУ) тощо.

Слідчий суддя за власною ініціативою зобов'язаний оперативно реагувати на допущені порушення прав і свобод осіб, які залучені до кримінально-процесуальних правовідносин, сприяти якнайшвидшій реалізації своїх рішень щодо захисту й відновлення їхніх прав і свобод. У цьому контексті варто звернути увагу насамперед на обов'язки слідчого судді, які повинні бути реалізовані, відповідно до ст. 206 КПКУ, за його власною ініціативою.

Висновки. Таким чином, на підставі викладеного аналізу змісту юридичної відповідальності слідчого судді як гарантії виконання покладених на нього повноважень необхідно визначити ієрархічний підхід до побудови її структури. Виконання найважливіших повноважень, що мають безпосереднє відношення до дотримання конституційних прав і свобод громадян, забезпечується кримінальною відповідальністю. Інші види правообов'язків гарантуються системою адміністративної та дисциплінарної відповідальності.

Дослідивши правову природу статусу слідчого судді, можна зробити висновок, що він є суб'єктом судової влади, який реалізує свої повноваження на стадії досудового розслідування. Слідчий суддя безпосередньо реалізує свої повноваження у сфері правосуддя, і від рівня його правового статусу залежать авторитет судової влади та ефективність здійснення покладених на нього функцій.

Підсумовуючи викладене вище, можна запропонувати таку дефініцію поняття «правовий статус слідчого судді»: система закріплених Конституцією та іншими законами України засад і норм, які визначають юридичне й фактичне становище слідчого судді в суспільстві та державі, повноваження (права й обов'язки), гарантії його діяльності та відповідальність.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-вр (редакція від 30 вересня 2016 р.) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Юридична енциклопедія: в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка. – Київ: «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2003. – Т. 5: П – С. – 736 с.
3. Лукашева Е.А. Общая теория прав человека. – М.: НОРМА, 1996. – 520 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (редакція від 14 квітня 2017 р.) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20170414>.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон від 2 червня 2016 р. № 1402-19 (редакція від 5 січня 2017 р.) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/ed20170105>.
6. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250 000 слів. – Київ: Перун, 2007. – 1719 с.
7. Сна І.В. Кримінальна процесуальна компетенція прокурора у досудовому провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. – Запоріжжя, 2014. – 226 с.
8. Любченко П.М. Компетенція суб'єктів місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства. – Харків: Модель світу, 2001. – 224 с.
9. Лобойко Л.М. Кримінальний процес: підручник. – Київ: Істина, 2014. – 432 с.
10. Пшенічко С.О. Повноваження слідчого судді з розгляду та вирішення скарг у досудовому провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. – Одеса, 2014. – 253 с.
11. Солоненко О.М. Теоретико-правова конструкція поняття «компетенція місцевого самоврядування»: монографія. – Київ, 2001. – 134 с.
12. Лопатина С.Н., Рябцов Ю.А. Совершенствование государственной судебной власти в Российской Федерации. Правоведение. – 2001. – № 5. – С. 108–119.
13. Скрипіна Ю.В. Слідчий суддя в системі кримінально-процесуальної діяльності (порівняльно-правове дослідження): дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. – Харків, 2008. – 219 с.
14. Гловюк І.В. Повноваження слідчого судді із забезпечення доказів у кримінальному провадженні. Міжнародне та вітчизняне законодавство в умовах сучасних реформаційних процесів: Міжнародна науково-практична конференція, Київ, 26–27 липня 2012 р. – Київ: Центр правових наукових досліджень, 2012. – С. 91–94.
15. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та інших законодавчих актів щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів: проект Закону від 17 грудня 2014 р. № 1497 / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52976.
16. Тракало Р.І. Судовий контроль за дотриманням права на повагу до приватного життя: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. – Київ, 2014. – 20 с.